

Viborg Kommune

Sødal Børnehus

PÆDAGOGISK LÆREPLAN 3-6 ÅR

Hjernen&Hjertet

RAMBØLL

Indholdsfortegnelse

1 INDLEDNING . . . 3
1.1 Indledning . . . 3
1.2 Værdier . . . 4
1.3 Pædagogiske principper . . . 5
1.4 Læringsforståelse . . . 5
2 GENERELLE RAMMER FOR ARBEJDET MED DE SEKS LÆREPLANSTEMAER . . . 9
2.1 DE OVERORDNEDE LÆRINGSMÅL . . . 9
2.2 ARBEJDET MED LÆRINGSMÅL FOR BØRN MED SÆRLIGE BEHOV . . . 10
2.3 ARBEJDET MED LÆRINGSMÅL FOR METODER OG AKTIVITETER TIL INKLUSION . . . 10
2.4 ARBEJDET MED LÆRINGSMÅL FOR SPROGINDSATSEN . . . 11
2.5 ARBEJDET MED OVERGANGE OG SAMMENHÆNG . . . 12
2.6 METODER OG AKTIVITETER I ARBEJDET MED OVERGANGE OG SAMMENHÆNG . . . 12
3 PRIORITERING, DOKUMENTATION OG EVALUERING AF ARBEJDET MED DE SEKS LÆREPLANSTEMAER . . . 14
3.1 FAKTA OM INSTITUTIONEN . . . 14
3.2 PRIORITERING - LÆREPLANER . . . 14
3.3 VÆRKTØJER TIL DOKUMENTATION . . . 14
3.4 METODER TIL EVALUERING . . . 15
3.5 DAGTILBUDDETS ANVENDELSE AF EVALUERING TIL UDVIKLING AF DEN PÆDAGOGISKE PRAKSIS . . . 15
4 MÅLSÆTNINGER FOR DE ENKELTE LÆREPLANSTEMAER . . . 16
4.1 ALSIDIG PERSONLIG UDVIKLING . . . 16
4.2 SOCIALE KOMPETENCER . . . 17
4.3 SPROGLIG UDVIKLING . . . 18
4.4 KROP OG BEVÆGELSE . . . 19
4.5 NATUR OG NATURFÆNOMENER . . . 20
4.6 KULTURELLE UDTRYKSFORMER OG VÆRDIER . . . 21
5 ARBEJDET MED ET GODT BØRNEMILJØ SOM EN INTEGRERET DEL AF DET PÆDAGOGISKE ARBEJDE . . . 23
5.1 ARBEJDET MED ET GODT BØRNEMILJØ . . . 23
5.2 ARBEJDET MED BØRNEMILJØVURDERINGER . . . 23
6 AFSLUTNING . . . 24

1 INDLEDNING

1.1 Indledning

Kommunens fastsatte indledning

Den pædagogiske læreplan skal ses som et arbejdsredskab til at kvalificere og dokumentere 0-6-åriges læring og udvikling. Vi har i Viborg Kommunes Dagtilbud særlig fokus på de læringsmiljøer, vi tilbyder børnene. Læreplanen skal sikre, at børnenes trivsel, udvikling og læring er i fokus, så børnene i samarbejde med forældre bliver rustet til at mestre de udfordringer, de møder. Læreplanen skal bruges som et dagligt, pædagogisk redskab til planlægning, refleksion, evaluering og dermed til udvikling af kvaliteten i de læringsmiljøer, vi tilbyder børnene.

I Dagtilbud i Viborg Kommune rettes blikket mod kerneopgaven – opgaven vi løser sammen til gavn for barnet. Når vi udarbejder den pædagogiske læreplan, skal vi have forståelse for kerneopgaven, og bevidstheden om, hvordan vi sammen løser opgaven, skal være indeholdt i de opstillede mål og tiltag.

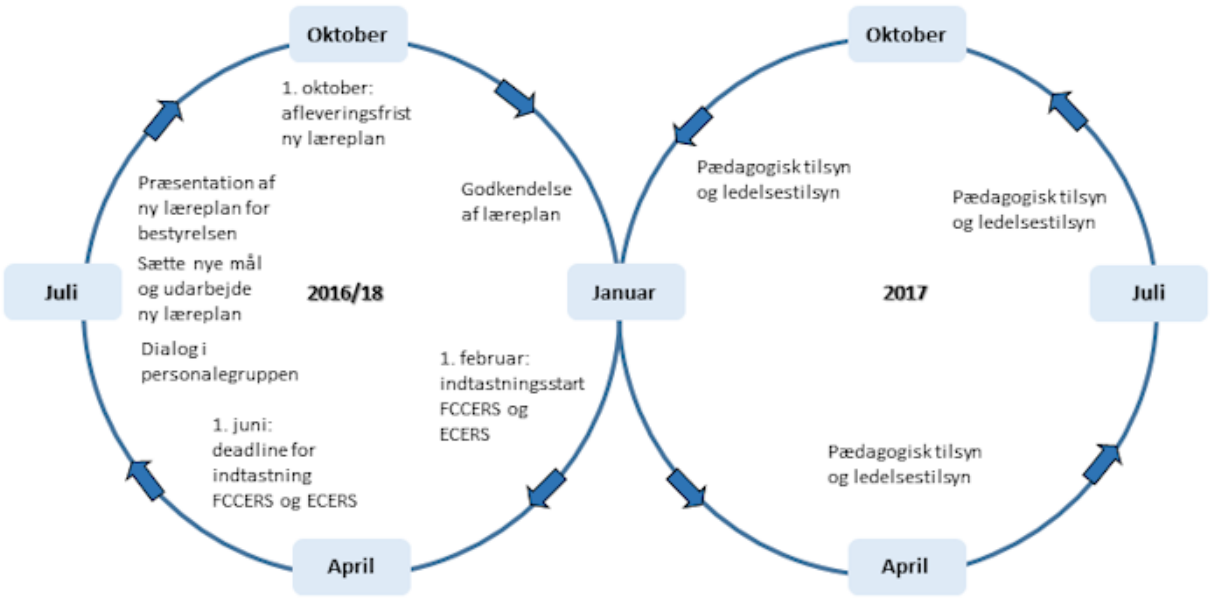
Ledelsen bør sikre, at bestyrelsen får forelagt det arbejde, som ledelse og personale foretager i forbindelse med udarbejdelsen, godkendelsen, evalueringen og opfølgningen af den pædagogiske læreplan.

Denne pædagogiske læreplan er gældende for perioden 2017 til 2018.

Dagtilbuddets indledning

For at sikre en god proces i udarbejdelsen af vores nye læreplan mødtes vi en lørdag. Personalet havde forberedt sig hjemmefra via forberedelsesark og læsning af resultatrapporten fra ECERS. Med fokus på kerneopgaven gik vi i gang og dagen igennem blev der arbejdet, diskuteret, fulgt op og reflekteret på tværs af stuer og huse. Efterfølgende blev der afsat tid på personalemøde til videre drøftelse af lørdagens arbejde. I processen inddrog vi også forældrerådet og områdebestyrelsen ved at sætte læreplanen på dagsordenen til et forældrerådsmøde.

Illustration 1



1.2 Værdier

Kommunens fastsatte værdier

Værdisættet fra "Lys i øjnene" udgør det fælles grundlag for arbejdet med børn i Viborg Kommune:
- Ethvert barn er unikt og kompetent og skal mødes som sådan.
- Børn deltager aktivt i sunde fællesskaber. Derfor vil vi skabe sammenhæng og helhed i børns liv.
- Børn er forældrenes ansvar. Derfor samarbejder vi med forældrene om deres børns udvikling og trivsel.
- Børn møder engagerede og faglig kompetente voksne. Derfor anvender vi den viden, der virker.
- Alle arbejder målrettet med en sundhedsfremmende, forebyggende og tidlig indsats. Derfor har vi særligt fokus på det brede tværfaglige samarbejde i nærmiljøet.

Derudover er "Det Strategiske Hus" Viborg Kommunes samlede vision, mission og strategi for dagtilbud. Vi vil:
-Være anerkendende og fokusere på børnenes ressourcer.
-Understøtte læring i børnefællesskaber.

Dagtilbuddets værdier

Hvad er vores ambition, hvad vil vi gerne kendes for?

•At give børnene tryghed, nærvær og omsorg, for at sikre en sund trivsel og udvikling i forhold til barnets nærmeste udviklingszone.
•En hverdag med struktur og genkendelighed
•Et konstruktivt forældresamarbejde

Vi gør det fordi:
•vi gør en forskel
•vi styrker de sociale kompetencer og færdigheder
•vi styrker børnenes udvikling
•vi kan
•vi "brænder" for arbejdet med børnene
•0 - 6 års alderen er fundamental og vigtig
•vi hjælper familier
•det er sjovt at arbejde med børn
•vi godt kan lide det vi gør

1.3 Pædagogiske principper

Kommunens fastsatte pædagogiske principper

1. Princip: Det pædagogiske arbejde skal tilrettelægges, så det enkelte barn sikres den bedst mulige udvikling og læring i hele dets hverdag.
2. Princip: Der skal være fokus på at skabe de bedst mulige læringsmiljøer, hvor der tages hensyn til barnets perspektiv og det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø.
3. Princip: De professionelle guider alle børn i forhold til at opleve værdien af fællesskab.
4. Princip: Dialog og samarbejde med forældre og netværk er en naturlig del af arbejdet med at sikre børns trivsel og læring.
5. Princip: Der fremmes en kultur, hvor arbejdet med IT er en naturlig del af det daglige arbejde.

Dagtilbuddets pædagogiske principper

1. Princip: Det gør vi bevidst ved at variere børnenes oplevelser og erfaringer og udfordringer udfra de enkelte børn
2. Princip: Det gør vi ved at bruge de forskellige læringsrum
3. Princip: Det gør vi ved at give børnene mulighed for at deltage i små og store fællesskaber og gør dem synlige for hinanden
4. Princip: Det gør vi ved åbenhed og tæt dialog med forældrene. Desuden har vi et godt samarbejde med andre institutoner og relevante faggrupper.
5. Princip: Ved at inddrage Ipad i forbindelse med pædagogiske aktiviteter og læringsforløb

1.4 Læringsforståelse

Kommunens fastsatte læringsforståelse

Jf. "Læreplaner og pædagogisk praksis - En vejledning til det pædagogiske personale i Dagtilbud":

Tidlig læring er centralt for udvikling af børns potentialer og kompetencer. Oplevelsen af tryghed og tillid er de bedste betingelser for læring og udvikling. Tilknytningen er af stor betydning for børns udviklings- og læringsprocesser.

Læring handler om dannelse og udvikling og er en forandringsproces, der fremmer tilegnelsen af nye kompetencer. Det er en proces, hvor barnet omformer og udvikler sin viden, forståelse og færdigheder.

Begreberne læring og udvikling går hånd i hånd. Barnet lærer, når det udvikler sig og udvikler sig, når det lærer. Begrebet læring kan også være et synonym for socialisering og/eller dannelse og knytter sig til barnets refleksion, handlinger og identitet.

En af de grundlæggende tanker bag den pædagogiske læreplan er, at hvert barn er medskaber af sin egen læring – en læring, som personalet skal støtte, guide og udfordre, hvad enten der er tale om planlagte aktiviteter eller spontant opståede situationer. Derfor har hele læringsmiljøet en betydning for børnenes udvikling og læring.

Ved læringsmiljø forstås bredt dagtilbuddets kultur og atmosfære, personalets rolle, de fysiske rammer, organiseringen og de metoder, der bliver brugt i de enkelte dagtilbud til at fremme børnenes læring.

Man kan også sige, at læring på en gang foregår i et spændingsfelt mellem det kognitive, psykodynamiske og samfundsmæssige - altså mellem barnets erkendelse, mestring, motivation, følelser og omgivelserne.

Dagtilbuddets læringsforståelse

I Sødal Børnehus har vi et socialkonstruktivistisk børnesyn. Det betyder at vi ser barnet som et socialt væsen og aktiv medskaber af sit eget liv.

Vi ser dem med masser af iboende ressourcer og kompetencer. Samtidig er vi også meget bevidste om barnets sociale kontekst og den betydning, den har for barnet.
De voksne omkring børnene spiller en vigtigt rolle i forhold til børns læring, dannelse og udvikling.
Sproget er en vigtig medskaber af vores praksis. Derfor prøver vi at være bevidste om hvordan vi omtaler børnene både blandt børn og voksne.

For os er det vigtigt, at det pædagogiske arbejde er reflekteret. Når vi arbejder med læring og udvikling, gør vi det ud fra et kendskab og erfaring omkring det enkelte og den kontekst barnet befinder sig i. Det tager vi højde for ved b.la. at arbejde ud fra de tre forskellige læringsrum (se ill.)

Vi giver dem mulighed for spontane oplevelser, fri leg og at bruge deres fantasi. Vi følger børnenes spor, inddrager dem og giver dem medbestemmelse i dagligdagen.
Børnenes opmuntres og udfordres til nysgerrighed og eksperimenter i interaktion med andre børn og voksne.
Vi tilbyder dem voksentilrettelagte aktiviteter, hvor vi viser vejen og hvordan man kan anvende de forskellige materialer og rekvisitter.
Vi planlægger bevidst leg og aktiviteter med henblik på børnenes sansning og læring.
Desuden giver vi dem oplevelser både inde og ude i naturen for at stimulere deres sanser, nysgerrighed og dermed give dem lyst til at stille spørgsmål.

Fra efteråret 2016 er vi med i "Fri for mobberi". "Fri for mobberi" sætter gode børne- og voksenfællesskaber på dagsordenen. Det sker gennem bevidst og systematisk arbejde med at skabe handle og deltagelsesmuligheder for alle børn i fællesskaberne. "Fri for mobberi" består af en kuffert med en masser værktøjer og forslag til aktiviteter som kan styrke tolerance, respekt, omsorg og mod i fællesskaberne.

Illustration 2

	Børn har ringe indflydelse på form og indhold	Børnene har høj indflydelse på form og indhold
De voksne har høj grad af indflydelse på indhold og form	1. Læringsrum Voksenskabt læring. Den voksne går foran barnet. Den voksne har sat et bestemt indhold på programmet. Børnene skal lære noget bestemt.	2. Læringsrum Voksenstøttet læring. Den voksne går ved siden af barnet. Den voksne støtter og udvikler sammen med børnene. Børnenes medbestemmelse er medtænkt i projekter og aktiviteter. F.eks. følge børnenes spor.
De voksne har lav grad af indflydelse på indhold og form		3. Læringsrum Leg og spontane oplevelser. Den voksne går bag ved barnet. Den voksne skaber muligheder og udfordringer gennem tilrettelæggelse af et miljø for leg og læring. De pædagogiske handlinger ligger underforstået I miljøet. F.eks. ved overvejelser over legepladsens indretning.

Fig 1: De tre læringsrum (Basil Bernstein 2001)

2 GENERELLE RAMMER FOR ARBEJDET MED DE SEKS LÆREPLANSTEMAER

2.1 DE OVERORDNEDE LÆRINGSMÅL

Kommunens fastsatte overordnede læringsmål

For at børnene kan mestre eget liv og bliver robuste, har det jf. "Læreplaner og pædagogisk praksis - En vejledning til det pædagogiske personale i Dagtilbud" betydning, at:
- de professionelle gennem fællesskabet giver børnene mulighed for at lære at samarbejde og være en del af et struktureret og ustruktureret samvær
- de professionelle giver børnene mulighed for, at de kan mærke sig selv, sætte ord på følelser og behov
- de professionelle giver børnene mulighed for at tænke over egne handlinger og have omtanke for andre.

Disse almene kompetencer bliver udviklet i læringsmiljøer, hvor børn og voksne er sammen om aktiviteter, der stimulerer barnets sprog, motorik, viden om natur og naturfænomener samt kunst og kultur.

Jf. "Lys i øjnene" er det Byrådets mål:
- at børn bliver så dygtige, som de kan, trives og bliver livsduelige voksne. Det gør vi ved at inddrage og aktivere børnene i læringsprocessen og lade dem anskueliggøre den
- at børn, forældre og professionelle indgår i et forpligtende samarbejde. Det gør vi bl.a. ved at sætte ind på sprogområdet og herunder yde en særlig indsats for familier med flere sprog

Dagtilbuddets overordnede læringsmål

Vi laver årshjul for at sikre, at vi når igennem alle læreplanstemaer. Vi laver projekter med de forskellige læreplanstemaer som overskrift.
Ved personalemøder og stuemøder evaluerer vi projekterne ved hjælp af en spørgeguide, hvor vi kommer ind på mål, børneperspektiv, arbejdsformer, tegn, hvad lærte børnene, hvor er vi nu og hvad tager vi med fremover.
Børnene bliver mødt med anerkendelse. Vi prøver at gøre børnene interesserede, nysgerrige og motiverede, fordi vi ved at børn lærer bedst ved at være motiverede.
It og digitale medier vinder større og større indpas også i Sødal Børnehus. Ipads har et meget stort pædagogisk potentiale. Med ipads kan børn og voksne i fællesskab udvikle nye lege- og læringsformer, der støtter udvikling af børnenes kompetencer. Jo mere sikker børn og personale bliver i brugen af ipads i det pædagogise arbejde, jo mere bevirker det at børnenes leg og læring med det digitale medie sætter pædagogikken i forgrunden og den tekniske del i baggrunden. Der med kan børn både alene og sammen med voksne blandt andet producere kreativt indhold. Vi håber at perioden 2017 - 2019 bliver en periode, hvor it og digitale medier bliver en større del af hverdagen og herunder også de seks læreplanstemaer.
Derfor prøver vi at præsentere temaer fra læreplanerne på en spændende og god måde og ligeledes selv at vise begejstring.
Det kan f.eks være når der er motionsdag, tager personalet sportstøj på, taler om det dagene op til og viser glæde ved det og deltager i opvarmning og selve løbet.
Det kan også være når vi deltager ved Snapstinget. Trøjerne findes frem og vi planlægger og taler om det, som venter os på Borgvold. Det at være en del af større fællesskaber ved f.eks. at finde sit eget bidrag i en stor fælles vimpel eller stå og synge og danse til opvarmning blandt kommunes mange institutioner er noget der bringer glæde og lys i øjnene hos store som små.

2.2 ARBEJDET MED LÆRINGSMÅL FOR BØRN MED SÆRLIGE BEHOV

Kommunens fastsatte læringsmål for børn med særlige behov

Jf. TOPI (Tidlig opsporing og indsats) arbejder vi ud fra tre grundlæggende værdier:
1. Barnets adfærd ses i den sociale kontekst, hvori barnet indgår. Fokus på barnets ressourcer og ikke dets mangler.
2. Forældrene er aktive samarbejdspartnere. Forældrene er en ressource.
3. Det tværfaglige professionelle samarbejde og de tværfaglige ressourcer vægtes højt. Der skabes fælles begreber og forståelse af hinandens praksis.

I forhold til børn, som viser tegn på mistrivsel, skal analysemodellen anvendes til at undersøge barnets signaler som grundlag for en tidlig indsats.

Dagtilbuddets læringsmål for børn med særlige behov

Vi arbejder systematisk med TOPI idet vi tre gange årligt analyserer børnenes trivsel. Når vi har børn i gule og røde positioner, inddrager vi forældrene for på den måde at klarlægge barnets ressourcer og sammen udarbejder vi en handlingsplan. Ved en kontinuerlig tæt dialog sikrer vi at vi holder fokus barnets fremadrettet trivsel og udvikling.
Vi tager udgangspunkt i barnets ressourcer og har fokus på den gode historie, ligesom vi arbejder med selvtillid og selvværd. Vi arbejder for at børn med særlige behov skal støttes og opmuntres til at være aktive deltagere i fællesskabet.
Nogle af de redskaber vi bruger i arbejdet med børn med særlige behov er SMTTE- model, analysemodel, kompetencehjul, observationer, børneinterview, sociale historier, Marte Meo forløb, massage, yoga og mindfullness
Vi inddrager den Tværfaglige model og bruger fokusgruppemøder til at blive klogere på hvilke tiltag som er hensigtsmæssige at sætte i værk.
Ved behov inddrages psykolog, tale-hørekonsulent, ressoursekorpset og andre relevante tværfaglige sparringspartnere. Desuden har vi som noget nyt et tæt samarbejde med vores fremskudte socialrådgiver, som vi bruger i forhold til forældresamarbejde og inviterer med til relevante møder.

2.3 ARBEJDET MED LÆRINGSMÅL FOR METODER OG AKTIVITETER TIL INKLUSION

Dagtilbuddets metoder og aktiviteter til inklusion:

Inklusion handler om at alle børn bliver set og mødt med passende udfordringer, og om en grundlæggende respekt for, at alle børn er ligeværdige medlemmer af et fællesskab.Børn skal derfor inkluderes i rummelige dagtilbud. For at arbejde inkluderende kræver det at, det pædagogiske personale har kendskab til de særlige vanskeligheder de enkelte børn har og tager stilling til hvordan disse kan håndteres. For at identificere det enkelte barns ressourcer og vanskeligheder, bruger vi i første omgang materialerne i TOPI. Herefter arbejder vi videre med bl.a. Marte Meo eller inddrager eksterne samarbejdsparter. Fokusgruppemøder, råd og vejledning fra ressourcekorpset, kompetencehjul o.lign. er af stor betydning for personalets arbejde med inklusion.
For at sikre den røde tråd i arbejdet med inklusion lægger vi stor vægt på et åbent forældresamarbejde med en kontinuerlig dialog omkring udviklingen i arbejdet. Samt grundige overleveringer mellem de tilbud barnet er tilknyttet.
Ved at skabe sammenhæng mellem materialet "Fri for mobberi" og de pædagogiske læreplaner skaber vi gode deltagelsesmuligheder for det enkelte barn i forskellige fælleskaber.

2.4 ARBEJDET MED LÆRINGSMÅL FOR SPROGINDSATSEN

Kommunens fastsatte sprogindsats

Alle 3-årige skal sprogvurderes. Det anbefales, at de 3-årige - når vurderingen viser, at de har behov for en særlig eller fokuseret sprogindsats - revurderes ved en 5-årsscreening. Det er lederens ansvar at udføre sprogvurderingen og sætte en eventuel sprogindsats i værk. Til sprogvurderingen anvendes Rambølls modul, og den foretages af en pædagog i institutionen.

Dagtilbuddets sprogindsats

I Sødal Børnehus sprogvurderer vi alle 3-årige og 5-årige. Alle børn som ligger under 15 % kommer med i husets egen sproggruppe. Her er de sammen med en sprogpædagog og andre børn med behov for særlig eller fokuseret sprogindsats en til to gange i ugen. Forældrene bliver inddraget og vi giver dem redskaber til at stimulere deres barns sprog der hjemme. Det er eksempelvis kendskab til dialogisk læsning, sprogstimulerende spil og hjemmesider som spogpakken.dk. Desuden fortæller vi dem om de 10 sprogstrategier og hvordan de kan understøtte deres barns sprogudvikling.Derudover vil det pædagogiske personale arbejde på selv at være gode rollemodeller i forhold til alle børn i det daglige og arbejde ud fra sprogstrategierne.
Vi starter tidligt med at sætte fokus på sproget og prøver at have en finger på pulsen i forhold til ny viden og metoder. Vi har et frugtbart samarbejde med Sproghuset i form af kurser og nye materialer, der holder os ajour. Det viser sig for eksempel ved, at vi tidligt præsenterer børnene for rim og remser, idet forskning viser at det danner grundlag for den senere lære og læseindlæring.

2.5 ARBEJDET MED OVERGANGE OG SAMMENHÆNG

Kommunens fastsatte arbejde med overgange og sammenhæng

Det er Byrådets mål, at der er sammenhæng og helhed i børnenes liv. Det gør vi ved at arbejde systematisk med at skabe gode overgange for børn og inddrage forældrene i det arbejde.

I Viborg Kommune ønsker vi, at der opstilles mål for overgange mellem dagpleje og børnehus for at sikre, at alle børn får den bedst mulige overgang fra et dagtilbud til et andet. For at sikre at vigtig viden ikke går tabt i overgangene, har Viborg Kommune udviklet en fælles overgangsmodel og et fælles overgangsskema i forbindelse med TOPI.

Dagtilbuddets arbejde med overgange og sammenhæng

Vi har overleveringssamtaler med forældrene på alle børn ud fra TOPI. De børn som kommer fra andre kommuner og som ikke arbejder med TOPI, sørger vi også for at have overleveringssamtaler på, så vidt muligt hvor både forældre og barnet tidligere kontaktpædagog deltager. Der bliver altid sat ekstra tid af til samtalerne til de børn som er i udsatte positioner, for på den måde at sikre, at al den vigtige viden vi har oparbejdet omkring barnet, også bliver givet videre til de som skal modtage barnet fra os. Ved børn med særlige behov, som har modtaget støtte fra en ressource pædagog i børnehaven, oplever vi nu endnu mere sammenhæng. Det er blevet muligt i en overgangsperiode at barnet, når de starter i skole, får støttetimer med i opstarten af deres skoleliv.
Når vi arbejder sammen med både forældre, skole og barnets andre platforme, skaber vi en anden kvalitet og får tillidsfulde relationer. Vi skaber mere sammen end hver for sig.

2.6 METODER OG AKTIVITETER I ARBEJDET MED OVERGANGE OG SAMMENHÆNG

Dagtilbuddets metoder og aktiviteter i arbejdet med overgange og sammenhæng

I samarbejde med Sødalskolen udarbejdes og evalueres hvert år et årshjul for overgangen mellem børnehaven til skolen. Dette gør vi for at give børnene den bedst mulige start og for at sikre at vigtige informationer omkring børnene ikke går tabt. Vidensdeling sikrer sammenhæng for barnets læring.
I efteråret afholder vi forældremøde i børnehaven for de kommende skolebørn. Børnehaven præsenterer årets arbejde med førskolebørn og fortæller lidt om, hvad der forventes af børn, som skal gå i skole.
I oktober er der gensynsbesøg i børnehaven, hvor 0. klasse kommer på besøg i børnehaven.
I god tid inden skolestart holder børnehaven forældresamtaler med forældrene. Vi arbejder efter principperne og arbejdsgangene i forhold til TOPI.
I foråret besøger personalet fra SFO børnehavens førskolebørn, børnehaven besøger skole og SFO 3 gange.
I juni er der overleveringssamtaler mellem forældre, børnehave og skole, ud fra TOPI og der er Goddag Skoledag, hvor forældre og børn deltager.

Vi puster sæbebobler



3 PRIORITERING, DOKUMENTATION OG EVALUERING AF ARBEJDET MED DE SEKS LÆREPLANSTEMAER

3.1 FAKTA OM INSTITUTIONEN

Dagtilbuddets beskrivelse:

Sødal Børnehus er en integreret institution med to afdelinger. En afdeling i Løvel og en afdeling i Rødding, begge med børnehave og vuggestue. Der er 5 km afstand mellem disse huse.
Sødal Børnehus er den nordligste institution i område Øst med områdeleder og sekretær. Udover Sødal Børnehus dækker område øst også Ørum, Hammershøj, Houlkær, Bruunshåb og Tapdrup.
Afdelingen i Løvel er i efteråret 2016 ombygget for at gøre plads til en vuggestue og for at skabe bedre og lysere lokaler for børn og personale. Børnehaven er placeret i samme bygning som Sødal Skolen afd. Løvel.
Børnehaven har 34 børn og de er aldersopdelt i tre grupper, hvor de yngste er Hoppelopper, de mellemste er Krudtugler og de ældste er Løver. Man skifter gruppe hvert år til august, når de ældste er begyndt i skole.
I afd. Rødding er der 75 børnehavebørn og de er inddelt i tre grupper Søstjerner, Søpindsvin og Søløver. Vuggestuen har 22 børn fordelt i to grupper. Minigruppen for de yngste og Maxigruppen for de ældste.
I Sødal Børnehus har vi et enkelt flygtningebarn, samt nogle få børn fra andre kulturer, som er tilflyttet Danmark af forskellige årsager.
Vi er 24 ansatte i Sødal Børnehus. Det dækker pædagoger, pædagogmedhjælpere, pædagogiske assistenter, ernæringsassistenter, pedel, afdelingsleder og børnehusleder. Alders fordelingen blandt personalet er fra 33 - 63 år.

3.2 PRIORITERING - LÆREPLANER

Alle læreplanstemaer har bidraget lige meget til børnenes udvikling

Kommentar:

Det er vigtig at vi kommer omkring alle de seks læreplanstemaer både i planlagte aktiviteter samt i spontane aktiviteter.

3.3 VÆRKTØJER TIL DOKUMENTATION

I forbindelse med udarbejdelsen af læreplanerne er det angivet, at følgende værktøjer særligt benyttes til dokumentation af arbejdet med læreplanerne:

- Praksisfortællinger
- Foto
- Iagttagelser/observationer
- Børneinterview
- Dagbøger på børnenettet

3.4 METODER TIL EVALUERING

I forbindelse med udarbejdelsen af læreplanerne er det angivet, at der er benyttet følgende metoder til at evaluere arbejdet med læreplanerne:

- ECERS
- LP
- Kompetencehjulet
- SMTTE
- Relationsskema
- Rambølls evalueringsmateriale fra "Fri for mobberi"

3.5 DAGTILBUDDETS ANVENDELSE AF EVALUERING TIL UDVIKLING AF DEN PÆDAGOGISKE PRAKSIS

I forbindelse med udarbejdelsen af læreplanerne er det angivet, hvordan evalueringer skal anvendes til udvikling af den pædagogiske praksis:

Evaluering og dokumentation bruges aktivt i arbejdet med børn og bidrager til udvikling af ny viden (lys i øjnene).
Resultaterne fra vores ECCERS bruger vi i planlægningen af vores pædagogiske praksis. Derudover evaluerer vi på de mål, som vi har opstillet i læreplanen.
De evalueringsmetoder som vi i Sødal Børnehus bruger, giver et godt overblik, når vi løbende diskuterer og reflekterer vores pædagogiske arbejde. Hvad der virker og hvad vi kan gøre endnu bedre. Dette giver os mulighed for at justere på den pædagogiske praksis.

Vi laver sandkager



4 MÅLSÆTNINGER FOR DE ENKELTE LÆREPLANSTEMAER

4.1 ALSIDIG PERSONLIG UDVIKLING

SAMMENHÆNG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende fokus for jeres arbejde (sammenhæng) med alsidig personlig udvikling angivet:

Børns personlige udvikling sker bedst i en omverden, der er lydhør og medlevende. Det vil sige at omverdenen på én gang forventer noget af barnet og samtidig anerkender og involverer sig i børnenes liv. Børn udvikler sig i fællesskab med andre børn og voksne, de får erfaringer med at håndtere følelser som omsorg, kærlighed, konkurrence, vrede, glæde og begejstring. ved at implementere "Fri for mobberi" i pædagogikken, gives der konkrete værktøjer til at støtte arbejdet med skabende, gode og nærende fællesskaber. Sødal Børnehus skal hjælpe børn med at udvikle sig og lære færdigheder og kompetencer.

MÅLSÆTNING OG TEGN

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende overordnede mål for arbejdet med alsidig personlig udvikling angivet:

Dagtilbuddets overordnede mål:

At give børnene en tryg og sikker base, som skaber grobund for udvikling og læring på det enkelte barns niveau. Alle børn skal føle sig værdifulde
At vi som voksne følger barnets initiativ, positiv bekræfter, sætter ord på initiativer, lader barnet indgå i turtagning og at vi udviser positiv ledelse.

Følgende tegn på læring hos børnene blev formuleret:

1. Tegn: At børnene viser interesse og glæde - lys i øjnene
2. Tegn: At børnenes selvværd styrkes
3. Tegn: At det enkelte barn oplever sig værende værdifuldt
4. Tegn: At børnene indbyder til samvær med andre børn
5. Tegn: At børnene oplever at kunne løse små konflikter
6. Tegn: At både børn og forældre føler sig set, hørt og forstået
7. Tegn: At vi indgår i et godt forældresamarbejde, der giver børnene tryghed i hverdagen
8. Tegn: Barnet udvikler sine personlige kompetencer
9. Tegn: Børnene lærer at aflæse følelser hos hinanden samt føle sig trygge i institutionen.
10. Tegn: Børnene søger viden via digitale medier

TILTAG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner blev følgende tiltag i arbejdet med alsidig personlig udvikling angivet:

1. Tiltag: Prioriterer modtagelse af nye børn, så børn og forældre får en god start
2. Tiltag: Personalet giver positiv respons og er anerkendende i ders tilgang til barnet
3. Tiltag: At de voksne er inkluderende i deres tilgang til barnet
4. Tiltag: vi lærer børnene værktøjer til konfliktløsning

5. Tiltag: Vi vægter åbenhed og ærlighed i forældresamarbejdet, for at give tryghed i hverdagen
6. Tiltag: Vi vil have fokus på at børnene bruger og udvikler deres fatasi via rollespil og teater
7. Tiltag: Barnet udvikler sine personlige kompetencer
8. Tiltag: Børnene lærer de sociale spilleregler samt at agere i fællesskabet.
9. Tiltag: Vha ipads styrker vi børnenes videnbegærlighed

4.2 SOCIALE KOMPETENCER

SAMMENHÆNG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende fokus for jeres arbejde (sammenhæng) med sociale kompetencer angivet:

Når engagementet bliver til et fælles engagement, så har barnet rigtig gode muligheder for at udvikle sig. Sociale kompetencer handler om at kunne indgå i positive venskaber, grupper og kulturer.
Vi oplever, at når forældre er engageret, bakker op, gider hinanden, er åbne og tager ansvar, smitter det af på børnene. Jo bedre forældrene har det sammen, jo bedre har børnene det sammen. Derfor er forældresamarbejdet også en del af arbejdet med børns social kompetencer.
Gennem brugen af værktøjerne i "Fri for mobberi" arbejdes der med børnenes venskaber og sociale kompetencer. Vi sætter fokus på værdierne tolerance, respekt, mod og omsorg ved at arbejde med temaer som "Hvad skal vi lege" eller "Vær en god kammerat"

MÅLSÆTNING OG TEGN

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende overordnede mål for arbejdet med sociale kompetencer angivet:

Dagtilbuddets overordnede mål:

Vi vil sikre at alle børn anerkende, inkluderes og respekteres som de individer de er, samt at alle børn oplever, at være en del af et fællesskab.
Børn skal inddrages, støttes og opmuntres til at være aktive deltagere, der samarbejder med andre, udvikler empati føler sig som en del af fællesskaber.

Følgende tegn på læring hos børnene blev formuleret:

1. Tegn: At børnene føler, at de har et tilhørsforhold og er værdsat i fællesskabet
2. Tegn: At børnene tager ansvar for sig selv, hinanden og de sociale spilleregler
3. Tegn: At børnene tager hensyn og respekterer hinanden for dem de er
4. Tegn: At børnene kan aflæse de signaler andre børn og voksne sender
5. Tegn: At børnene hjælper hinanden og viser omsorg for hinanden
6. Tegn: At børnene har forstået de sociale spilleregler

TILTAG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner blev følgende tiltag i arbejdet med social kompetence angivet:

1. Tiltag: Vi støtter børnene i at skabe og acceptere deres og hinandens forskelligheder

2. Tiltag: Vi hjælper børnene til at forstå de sociale spilleregler
3. Tiltag: Vi hjælper børnene til at sætte ord på egne følelser og måden at udtrykke dem på
4. Tiltag: Vi støtter op om deres venskaber og hjælper dem med at danne nye
5. Tiltag: Vi lærer børnene at sæte ord på deres følelser og løse konflikter
6. Tiltag: Børnene mødes af positive engagerede og anerkendende voksne

4.3 SPROGLIG UDVIKLING

SAMMENHÆNG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende fokus for jeres arbejde (sammenhæng) med sproglig udvikling angivet:

Sprog er mange ting der er både, talesprog, sprogforståelse, skriftsprog, tegnsprog, kropssprog og billedsprog. Det er igennem disse sprog børn bliver i stand til at udtrykke deres egne tanker og følelser samt lærer at forstå andres.
I materialet "Fri for mobberi" arbejder vi med børnemøder og samtaletavler til konflikthåndtering. Her inddrages børnene og sætter ord på, hvordan de oplever en konflikt, hvad der er sket forud, og hvilke løsnings forslag de har.

MÅLSÆTNING OG TEGN

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende overordnede mål for arbejdet med sproglig udvikling angivet:

Dagtilbuddets overordnede mål:

Børn skal udfordres og have mulighed for at udvikle deres sprog gennem alle hverdagens aktiviteter og støttes i at udvikle deres nysgerrighed og interesse for tegn, symboler, bogstaver og tal.
At børnene lærer at kommunikere så de kan udtrykke følelser og behov og indgå i fællesskaber
At styrke børnene i at kommunikere via tale sprog, skriftsprog, billedsprog og kropssprog.

Følgende tegn på læring hos børnene blev formuleret:

1. Tegn: At børnene genkender tal, symboler, bogstaver og bogstavernes lyde samt bruger dem i hverdagen
2. Tegn: At børnene øver turtagning - fortæller og lytter til hinanden
3. Tegn: At børnene spontant synger, rimer og leger med sproget
4. Tegn: At børnene sætter ord på egne følelser, meninger og hensigter
5. Tegn: At de voksne møder børnene med interesse for hvad de fortæller
6. Tegn: At børnene leger og bruger de forskellie sproglige udtryksformer
7. Tegn: At børn og voksne taler i anerkendende tone
8. Tegn: Børnene kommer og spørger om lov til at høre historie på ipad

TILTAG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner blev følgende tiltag i arbejdet med sproglig udvikling angivet:

1. Tiltag: Vi bruger sange, rim, remser, højtlæsning og dialogisk læsning

2. Tiltag: De voksne guider og vejleder børnene i, hvordan man kan bruge de forskellige sprog
3. Tiltag: Vi gør sproget synligt, og arbejder bl.a. med tal og "hit med sproget"
4. Tiltag: De voksne er tydelige i deres sprog, lyttende og sætter ord på det de gør
5. Tiltag: Vi arbejder ud fra sprogpakkens sprogstrategier
6. Tiltag: Vi gør sproget synligt ved bogstaver, tal, symboler, form og farver
7. Tiltag: Vi benævner barnet, dets initiativer og handlinger
8. Tiltag: De voksne er sproglige rollemodeller og kan nuancere sproget.
9. Tiltag: Vi bruger ipads til højtlæsning

4.4 KROP OG BEVÆGELSE

SAMMENHÆNG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende fokus for jeres arbejde (sammenhæng) med krop og bevægelse angivet:

Kroppen er grundlæggende det sanseinstrument, barnet møder verden med. Kroppen spiller derfor en stor rolle for barnet når det skal lære noget nyt. Gennem alle disse sanser bygges fundamentet for barnets erfaring, viden, kommunikation, følelser og sociale processer. Institutionen skal bidrage til at styrke børns udvikling af motoriske færdigheder, udholdenhed, fysik og bevægelighed.
Gennem arbejdet med "fri for mobberi"s rytmikprogram "venner er gode at ha" styrkes værdierne tolerance, respekt og omsorg i børnegruppen med fokus på bevægelsesfaglige aspekter som sanglege, rygmassage, bevægelse og sansning.

MÅLSÆTNING OG TEGN

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende overordnede mål for arbejdet med krop og bevægelse angivet:

Dagtilbuddets overordnede mål:

At børnene oplever glæden ved at være i bevægelse og derved udvikler forståelse for deres egen krop.
Vi tænker bevægelse og fysisk aktivitet ind som en forudsætning for læring.
At styrke børnenes sundhed via fysiske aktiviteter, kost og velvære.

Følgende tegn på læring hos børnene blev formuleret:

1. Tegn: Vi ser sunde og glade børn
2. Tegn: Vi ser børn som trives med fysisk udfoldelse
3. Tegn: Børnene spiser varieret og sundt, samt tør smage på nye madvarer
4. Tegn: Børnene tør udfordre sig selv og viser glæde derved
5. Tegn: Vi ser motorisk dygtige børn
6. Tegn: Børnene opsøger selv fysisk aktivitet og tør udfordre sig selv og afprøve egne grænser

TILTAG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner blev følgende tiltag i arbejdet med krop og bevægelse angivet:

1. Tiltag: Vi giver børnene plads til at udforske og afprøve sig selv
2. Tiltag: Vi bruger vores faciliteter ude og inde, samt nærmiljøet

3. Tiltag: Vi har fokus på sund kost og har vores egen kostpolitik og madordning
4. Tiltag: Vi bruger massage, yoga og mindfullness sammen med børnene
5. Tiltag: Børnene motiveres til bevægelse og fysisk aktivitet
6. Tiltag: Vi er gode rolle modeller, samt igangsættere i forhold til fysiske aktiviteter
7. Tiltag: Børnene bliver præsenteret for fysiske aktiviteter både inde og ude
8. Tiltag: Vi etablerer fysiske læringsrum, hvor vi udfordrer børnene motorisk
9. Tiltag:

4.5 NATUR OG NATURFÆNOMENER

SAMMENHÆNG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende fokus for jeres arbejde (sammenhæng) med natur og naturfænomener angivet:

Naturoplevelser i barndommen sætter spor langt ind i voksenlivet, naturoplevelser bidrager derfor både til barnets følelsesmæssige, kognitive og fysiske udvikling. Gennem naturoplevelser får børnene viden om og danner erfaringer med, hvem de selv er i forhold til deres omverden. At arbejde med udendørspædagogik er at kunne opfatte verden gennem sine sanser - det vil sige at snuse, føle, bevæge sig og smage på omgivelserne.

Natur og naturfænomener er mere end en tur i skoven - det er fordybelse, eksperimenter, respekt og kendskab til miljø, erfaringer med årstider og vejr.

I "Fri for mobberi" lægges der også op til lege og aktiviteter ude i skoven eller på legepladsen, her er fokus på fællesskabende lege og samarbejde. At bruge uderummet giver os mulighed for at arbejde med sanser og motorik i fællesskabende lege, hvor børnene får øje på nye og andre kompetencer hos hinanden.

MÅLSÆTNING OG TEGN

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende overordnede mål for arbejdet med natur og naturfænomener angivet:

Dagtilbuddets overordnede mål:

At give børnene mulighed for, at være i naturen samt opnå viden, respekt og glæde ved at være i naturen.
At børnene gennem forskellige oplevelser i udemiljøet får skærpet deres nysgerrighed og interesse for vejrforhold, årstider, dyr og planter. Mødet med naturen skal vække alle børns sanser og skabe rum for leg, oplevelser og udforskninger

Følgende tegn på læring hos børnene blev formuleret:

1. Tegn: At børnene stiller spørgsmål, udviser glæde og interesse ved at opholde sig i naturen
2. Tegn: At børnene taler om og genkender dyr, planter, årstider og vejret.
3. Tegn: At børnene er undersøgende og har respekt for naturen
4. Tegn: Børnene viser interess om vejr og vejrfænomener
5. Tegn: At børnene oplever naturen med alle ders sanser
6. Tegn: Børnene lægge mærke til affald i naturen samt rydder op.

TILTAG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner blev følgende tiltag i arbejdet med natur og naturfænomener angivet:

1. Tiltag: Vi bruger naturen i dagligdagen, og taler om det vi møder på vores vej
2. Tiltag: Vi oplever årstidernes skiften, ved at være ude i al slags vejr.
3. Tiltag: Vi lærer børnene at færdes i naturen med respekt for dyr og planter
4. Tiltag: Vi følger børnenes spor og giver dem mulighed for at bruge deres kreativitet og fantasi
5. Tiltag: Vi fortæller om, og laver projekter om vejr og vejrfænimener
6. Tiltag: At give børn mulighed for at kravle, klatre og blive beskidte i naturen
7. Tiltag: Vi udviser glæde og engagement ved at være ude i al slags vejr.
8. Tiltag: Børnene arbejder med genbrug og miljøbevidsthed.

4.6 KULTURELLE UDTRYKSFORMER OG VÆRDIER

SAMMENHÆNG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende fokus for jeres arbejde (sammenhæng) med kulturelle udtryksformer og værdier angivet:

Kulturel viden er det ubevidste blik, vi møder verden med. Det er gennem mødet med andre og det anderledes, at man definerer sit eget kulturelle ståsted og genkender egne kulturelle rødder. Jo flere kulturelle møder og oplevelser, jo bredere og mere nuanceret bliver børns opfattelse af verden, dem selv og andre.
Kultur med børn er, når børn og voksne i fællesskab producerer kultur gennem brug af forskellige kulturteknikker eller kulturelle udtryksformer.
Ved hjælp af materialet "Fri for mopperi" arbejder vi med kulturelle og kreative aktiviteter, hvor værdierne tolerance, respekt, omsorg og mod bliver til billedsprog og kreative udtryk. Vi ønsker at det skaber en kultur hvor tolerancen har gode betingelser, og at det derfor opleves som noget spændende og positivt at være anderledes end flertallet. En høj-tolerance kultur skal give alle børn en følelse af værdi for fællesskabet.

MÅLSÆTNING OG TEGN

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende overordnede mål for arbejdet med kulturelle udtryksformer og værdier angivet:

Dagtilbuddets overordnede mål:

At børnene får kendskab til forskellige udtryksformer og at de kan eksperimentere med forskellige materialer samt få kendskab til former og farver.
Vi vil give børnene mulighed for at stifte bekendtskab med de danske og lokale traditioner og miljøer samt andre kulturer og traditioner.

Følgende tegn på læring hos børnene blev formuleret:

1. Tegn: Børnene eksperimentere og efterspørger materialer og redskaber til kreative aktivieteter

2. Tegn: Børnene kender de forskellige muligheder nærmiljøet har at tilbyde
3. Tegn: Børnene fortæller om deres opleveler fra mødet med andre kulturer og miljøer
4. Tegn: Børnene har kendskab til traditioner og højtider.
5. Tegn: Sødal Børnehus bære præg af børnene kreativitet
6. Tegn: Børnene snakker om og viser interesse for anderledes måder at være og leve på
7. Tegn: Børnene får styrket ders fantasi gennem forskeillige udtryksformer.

TILTAG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner blev følgende tiltag i arbejdet med kulturelle udtryksformer og værdier angivet:

1. Tiltag: Vi har traditioner som følger årets gang
2. Tiltag: Vi bruger nærområdets faciliteter, børnenes familier og de muligheder der ligger deri.
3. Tiltag: At vores materialer er tilgængelige i børnehøjde eller ved pædagogiske aktiviteter
4. Tiltag: At børnene får kendskba til de lokale, danske og andre kulturers traditioner
5. Tiltag: Vi deltager i højtiderne og inddrager børnene kreativ og dialogisk.
6. Tiltag: Børnene har adgang til materialer og redskaber som styrker fantasien
7. Tiltag: Vi sætte ord på og snakker om forskelligheder, kultur og mangfoldighed.
8. Tiltag: De voksne er inspirerende og viser interesse for de forskellige kulturer og udtryksformer.

Vil du være med til at gynge?



5 ARBEJDET MED ET GODT BØRNEMILJØ SOM EN INTEGRERET DEL AF DET PÆDAGOGISKE ARBEJDE

5.1 ARBEJDET MED ET GODT BØRNEMILJØ

Under udarbejdelsen af pædagogiske læreplaner er arbejdet med børnemiljøet beskrevet med følgende ord:

Vi arbejder med at skabe rum, hvor børn og voksne indgår i aktiviteter sammen. Børnemiljøet skabes af mødet mellem børene og deres omgivelserne. De fysiske, psykiske og æstetiske forhold udgør børnemiljøet.
Det fysiske miljø er kendetegnet ved at der både ude og inde er indrettet rum, som giver anledning til leg i små grupper. Disse rum bliver der forandret og justeret på løbende i forhold til den aktuelle børnegruppe og dennes ønsker og behov.
Det psykiske miljø er kendetegnet ved at alle som kommer i Sødal Børnehus mødes med et åbent sind og børnene mødes af tydelige voksne, hvor vi har fokus på fællesskabet og en ordentlig tone. Med materialet "Fri for mopperi" har vi fokus på skabelsen af værdige deltagelsesmuligheder- og positioner for alle børn i fællesskaberne.
Det æstetiske miljø er kendetegnet ved at rummene er indrettet ud fra børnenes behov, med skiftende udstillinger af børnenes værker/kreative produktioner. Mange beskæftigelsesmaterialer er placeret i børnehøjde, med hensyntagen til børnenes efterspørgsel og ønsker. Disse tre forskellige forhold er det som skaber Sødal Børnehus' børnemiljø.

5.2 ARBEJDET MED BØRNEMILJØVURDERINGER

Under udarbejdelsen af pædagogiske læreplaner er anvendelsen af børnemiljøvurderinger til at skabe inkluderende læringsmiljøer beskrevet med følgende ord:

Sødal Børnehus skal være et godt sted at være. Vi arbejder løbende med børnemiljøet på personalemøder, forældrerådsmøder og i samtaler med børnene.
Vi justere løbende på de tre miljøer, så de tilgodeser de ønsker og behov vi ser opstå bl.a. når vi gennemgår div. evalueringer.

6 AFSLUTNING

Efter at have færdigskrevet vores læreplan for 2017-2019, kan den nu læses på vores hjemmeside under Sødal Børnehus.dk
Læreplanen kommer også til at hænge i vores grupperum og personalestue samt ved indgangen. Vores erfaring fortæller os, at det er godt at have den indenfor rækkevidde, når der planlægges, reflekteres og diskuteres. Forældrene har også givet udtryk for, at det er rart at der ligger et trykt eksemplar tilgængeligt selvom de godt ved at den ligger på vores hjemmeside.
Næste revidering vil blive i efteråret 2019. Her vil vi igen sætte en lørdag af til arbejdet med ny læreplan da de refleksioner og diskussioner er meget vigtig for vores pædagogiske arbejde.



Hjernen&Hjertet

Hjernen&Hjertet er et IT-system, som Rambøll har udviklet til at understøtte arbejdet med udvikling og dokumentation af kvalitet i dagtilbud.

Systemet hedder ”Hjernen&Hjertet”, fordi det forener den logisk-rationelle ”hjerneaktivitet” det er at måle og dokumentere kvalitet, med den ”hjerteaktivitet”, det er at levere kvalitet i samværet med vores fælles børn.

Hjernen&Hjertet samler oplysninger fra de pædagogiske læreplaner, oplysninger til pædagogisk tilsyn, ”Dialogprofiler” til brug i forbindelse med forældresamtalerne og andre oplysninger om den pædagogiske kvalitet.

Oplysninger fra alle disse forskellige dokumentationsopgaver, suppleret med kommunale nøgletal gør det muligt gennem Hjernen&Hjertet at give alle et bedre overblik over kvaliteten i det pædagogiske arbejde.

Du kan læse mere om Hjernen&Hjertet på hjemmesiden: **www.hjernenhjertet.dk**